

**До Председателя на Научно жури,
доц. д-р Мариана Асенова
СУ „Св. К. Охридски” – СФ,
катедра „Икономика и
управление по отрасли”**

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Николина Попова – Димитрова,
МВБУ- Ботевград

относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“, на редовен докторант Деян Наковски (заповед № РД 20-1696/14.10.2014 г. на Ректора на СУ), професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност «Икономика и управление (туризъм)»

Тема на дисертационния труд: *”Ефективност на националната маркетингова политика за конкурентоспособността на туристическата дестинация (случай на Република Македония)»*

***Уважаема г-жо Председател на Научното жури,
Уважаеми членове на Научното жури,***

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ) и Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. К. Охридски”. Всички процедурни изисквания са спазени.

Рецензията е възложена със заповед № РД 38-734/07.12.2017г. г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ и решение на научното жури от 13.12.2017 г. Рецензията

съдържа данни за кандидата , общо представяне и оценка на дисертационния труд, на научните и научно-приложни приноси и заключение относно присъждането на ОНС „доктор”.

I. Данни за кандидата в съответствие със законовите изисквания

Кандидатът за образователната и научна степен „доктор” Деян Галовски е роден на 04.06.1987 година в Р Македония. Висшето си образование – ОКС „магистър”, получава в Университета на Югоизточна Европа в Тетово, Македония. Като студент в магистърска програма участва в студентски обмен със Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и от 2014 г. е зачислен като редовен докторант (Заповед РД 20-1696/14.10.2014 г.) - в рамките на програма Базилеус, катедра „Икономика и управление по отрасли“, с научен ръководител проф. Соня Милева.

II. Обща характеристика на дисертационния труд и извършената научно-изследователска дейност

Дисертационният труд е в обем 174 (сто седемдесет и четири) страници компютърно набран текст, в т.ч. 18 фигури и 38 таблици, 6 приложения на анкетни карти от проведените проучвания. Дисертационният труд е структуриран в увод, четири глави, заключение, използвана литература и приложения. Библиографският апарат включва 110 източника ,основната част от които са на английски език, в т.ч. 20 са Интернет източници.

Актуалността на темата на предложената за рецензиране дисертация се свързва със значимостта на научно-изследователската задача за идентифициране, обосновка и използване на индикатори за измерване и оценка на ефективността на туристическия маркетинг. Тази задача произтича от практическата нужда за постигане и поддържане на конкурентоспособност на туристическите дестинации на всички пространствени равнища, която а е в пряка функционална зависимост от ефективността на маркетинговата дейност.

Дисертационният труд се основава на ясно формулирана цел, произтичащи от целта четири научни задачи, обект и предмет на изследването.

Структурата на представения за рецензиране дисертационен труд разкрива логично построен текст, в съответствие с основната цел и поставените четири научни задачи., разгледани в четири глави. Докторантът дефинира ясно основната хипотеза, но поддържащите частни хипотези не са пряко обвързани с основната хипотеза като последните две нямат характер на хипотези.

Критични бележки: 1/ Забелязва се известно словесно-терминологично несъответствие – липсва ключовият термин „ефективност“ в наименованието на всички раздели в трета глава, посветена на изследователската цел; 2/ Втора глава като наименование се припокрива с т. 6. на същата глава; 3/ Въведението не съдържа основните изследователски атрибути на дисертационния труд, а именно цел, предмет, обект и научни задачи. Авторът ги представя във втора глава, „Методология на изследванията“, затруднявайки по този начин оценката на адекватността на теоретичната рамка и връзката ѝ с останалата част на изследването.; 4/ Основната изследователска цел, а именно методология за оценка на ефективността на туристическа дестинация Р. Македония изисква самостоятелна глава. Тази основна тема е, „разделена“ между т.6 в трета глава и т.5 в четвърта глава,

Теоретичната рамка на изследването предопределя неговата целенасоченост и изчерпателност. Авторът разглежда в първа глава - „Връзката и взаимната зависимост на маркетинговата политика и конкурентоспособността на туристическата дестинация“, същността и еволюцията на представата за „туристическа дестинация“ чрез систематизиран анализ на различни теоретични концепции, демонстрирайки много добро познаване на съответни теории и теоретични модели. Анализът е целенасочен, ориентиран към разкриване на онези важни характеристики на туристическата дестинация, които следва да канализират маркетинговите усилия, обосновавайки връзката между конкурентоспособността и маркетинговата дейност. Те обосновават конструкцията на методическата рамка на изследването - най-вече по отношение на структурирането на анкетните листове за провеждането на собствено

проучване. Авторът демонстрира умение за практическо вникване в същността на проблема и прилагане на научен подход към изследването му.

Методика на изследване и връзка с поставените цели и задачи на дисертационния труд

Следва да отбележим, че изложената методология във втора глава - „Методология на изследванията“, на дисертационния труд няма характер на оригиналност, поради обстоятелството, че авторът поставя знак за равенство между методология и методика, респективно набор от методи на изследване. Това е довело и до непрецизната формулировка на целта, а именно: «...разработването на методология за оценка на ефективността на маркетингова политика». Тази цел предполага разработването на методика за оценяване, т.е. обосновка на система от взаимно обвързани методи за оценка, форми за изразяване на оценката, обосновка на показатели и критерии за оценка на ефективността и прочие частни методически въпроси, каквито не се третира в дисертационния труд.

Авторът на дисертационния труд демонстрира познаване на релевантни съвременни методи и умения да ги прилага за дизайн и провеждане на самостоятелно изследване. Методическият инструментариум съответства на характера на поставените научни задачи. В трета глава – „Македония като туристическа дестинация и нейната национална политика в туризма“ и четвърта глава – „Сравнение и анализ на туристическите дестинации и измерване на конкурентоспособността“, представящи същностното изследване, авторът използва широк арсенал от съвременни количествени и качествени методи за изследване на комплекс от обосновани в теоретичната част аспекти на туристическа дестинация Р. Македония. За определяне на конкурентоспособността докторантът е избрал широко прилагания в практиката индекс TTCI (Travel & Tourism Competitiveness Index), както и индексът на Doxey, осигурявайки ги информационно чрез събиране на значителен обем вторична информация, както и първична, събрана чрез прилагане на емпиричен подход, по-конкретно, чрез комбинирани количествени (анкетни проучвания с включване

на 144 респонденти) и качествени методи (интервюта) за проучване. Резултатите от анкетните проучвания и интервютата представляват важна фактологична база за анализ и оценка на поставените в дисертационния труд въпроси.

Стил - резултатите от проведеното изследване са изложени на добър научен език, свидетелстващ за умение да се борави с научна терминология. Текстът е написан на английски език, с изразена необходимост от постигане на далеч по-добро стилно езиково ниво.

Заклучението представя резултатите, но твърде обобщено и без достатъчно силно изтъкване на връзката „задача – резултат“. На основа на направените изводи, докторантът формулира общи препоръки за постигане на ефективност на националната маркетинговата политика в Р. Македония. В заключението се забелязва повторение, свързано с развитието на туризма, неговото институционализиране през 2008 година, провежданите маркетингови кампании, постигнатите резултати. – те са представени в методологията на изследването като поддържащи частни хипотези.

Литературни източници -- информационното осигуряване на дисертационния труд е на много добро ниво. Използвани са класически и съвременни автори, чиито виждания се явяват основополагащи по отношение на основните теоретико- методически въпроси, засегнати в представения за рецензиране труд. Това свидетелства за добра осведоменост на автора по въпросите за конкурентоспособността и маркетинга на туристическите дестинации. Библиографската справка е систематизирана по глави.

Авторефератът е структуриран според логиката на изследването и представя сравнително пълноценно постигнатите резултати. Допуснати са пропуски по отношение на ключовата за дисертационния труд методологическа част - втора глава. Авторът не е счел за необходимо да я представи в автореферата като обосноваваща обективността и надеждността на изследването.

Представените публикации са свързани с темата на дисертационния труд и са публикувани в престижни научни издания.

III. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд

В представения от кандидата Деян Галовски дисертационен труд на тема: "Ефективност на националната маркетингова политика за конкурентоспособността на туристическата дестинация (случай на Република Македония)" могат да се посочат следните научни приноси:

В областта на теорията

1. Получената емпирична фактология, в резултат от проведените анкетни прочувания и интервюта - сред различните заинтересовани групи, обогатява теорията на туризма по отношение на важни аспекти, влияещи върху ефективността на националния маркетинг на туризма;
2. Обосновка на ключови характеристики на туристическата дестинация, които следва да канализират маркетинговите усилия за постигане на ефективност на маркетинга на туристическата дестинация на национално ниво

В областта на методиката

1. Разработен и апробиран методически инструментариум – анкетни карти, разкриващи връзката между основни характеристики на туристическите дестинации и ефективността на маркетинговите усилия.

В областта на практическата приложимост

1. Посочените по-горе теоретични и методически приноси създават обективна база за взимане на информирани решения за канализиране на маркетинга на туристическите дестинации

Заклучение

Дисертационният труд отговаря на тематиката, критериите, изискванията и спецификата на научната специалност „Икономика и управление (туризъм) и на изискванията за присъждане на ОНС „доктор“. Резултатите от изследването защитават предмета на дисертационния труд, отнасящ се до възможностите за постигане и повишаване на ефективността на националния туристически маркетинг.

Основанията за подобно заключение са следните:

- Дисертационният труд стъпва на задълбочени теоретични познания в областта на маркетинга на туристическите дестинации на национално ниво;
- Авторът използва съответен на характера на темата методически инструментариум за набиране и обработка на необходимия обем количествена и качествена информация, необходима за доказване на основната хипотеза
- Предложеният труд доказва уменията на кандидата да провежда самостоятелно научно изследване в сферата на маркетинга на туристическите дестинации на различни пространствени равнища;

Критични бележки и препоръки:

Независимо от безспорните достижения на дисертационния труд са допуснати и пропуски, които не влияят върху обективните резултат от проведеното изследване. Те са посочени в предходните части на рецензията. Считаме, че в труда не се съдържа методика - в научен смисъл, за оценка на ефективността на туристическия маркетинг. Като основна препоръка към докторанта ще посочим необходимостта от постигане на оригиналност в бъдещите изследвания в тематичната област на дисертационния труд, чрез използване на съвременни измерители на ефективността на маркетинговата дейност, като например, конверсионност, растеж по линия на основния канал, съпоставимост на разходите от различни канали и др.

Заключение

Налице е задълбочено и аналитично изследване, даващо основание за извода, че авторът – Деян Галовски, притежава необходимите знания и умения за провеждане на самостоятелна изследователска дейност в сферата на Икономиката и управлението на туризма. Предлагам на Научното жури да му присъди ОНС „доктор” по професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност: «Икономика и управление (туризъм)»

София,
06..02.2018 г.

Изготвил рецензията:
проф. д-р Николина Попова